

VINKO IVANČEVIĆ, Dubrovnik

VEZE JOAKIMA STULLIJA I DUBROVAČKE REPUBLIKE S BEČKIM BANKARIMA SCHULLER

Joakim Stulli, dubrovački franjevac (Dubrovnik 1730-Dubrovnik 1817), poslije dugog, mučnog i strpljivog rada izdao je tri opsežna trojezična rječnika, svaki u dva sveska. Prvi latinsko-talijansko-hrvatski 1801. u Budimu, drugi hrvatsko-talijansko-latinski 1806. u Dubrovniku i treći talijansko-hrvatsko-latinski 1810. također u Dubrovniku. Da bi mogao dovršiti tako zamašno djelo, a posebice da bi osigurao potrebna novčana sredstva za tiskanje rječnikâ, Stulli je morao mnogo putovati i obraćati se za pomoć na različite strane.¹

Osim arhivalija u knjižnici Male braće u Dubrovniku koje se odnose na Stullija, imao sam prilike pregledati u toj knjižnici Protocollo di gestione del Convento di S. Francesco di Ragusa (1710-1813) i izvadak iz Protokola bivše franjevačke provincije u Dubrovačkoj Republici od 1478. do 1899, gdje je - kako vidimo - obuhvaćeno i razdoblje poslije ukinuća Republike. Taj izvadak iz Protokola sastavio je o. Oderik Bađurina i odnosi se na arhivalije o Stulliju. U samostanskom arhivu pronašao se veći dio spisa koji su tu zavedeni, a u vezi su sa Stullijem i bečkim bankarima Schuller, tako da se moja razmatranja i zaključci temelje na tim sačuvanim spisima i bilješkama zavedenim u protokole.

Prije nego što prijedem na obradu Stullijevih veza s bečkim bankarima Schuller, a za bolje razumijevanje nekih od obiteljskih briga koje su Stullija stalno zaokupljale i za koje je rado i s puno ljubavi odvajao dobar dio svojih prihoda, iz-

nijet ću ukratko nešto o njegovim obiteljskim prilikama. Poodrobnosno rodoslovlje, počevši od 15. st., priprema o. I. M. Brlek, kojemu sam zahvalan i za rodoslovne podatke koje ovdje iznosim. Joakim Stulli imao je tri brata: Dživa Dominika (1728-1804), Petra Antuna Gaetana (rođenog 1732, ali koji kratko vrijeme nakon toga umire) i Iva Mariju (1733-1817) te sestru Mariju. Dživo Dominik je bio svećenik, pisac nabožnih djela i imao je bogatu knjižnicu, koju je oporučno ostavio dubrovačkom franjevačkom samostanu. Također je imao više udjelâ u dubrovačkim brodovima i živio je u sređenim novčanim prilikama, pa je u svojoj oporuci odredio novčanu pomoć ženskoj djeci svoga brata Iva.³ Taj najmlađi brat Ivo sa sedmero djece: tri sina (Marka, Stjepa i Iva Dominika, sva tri umrla u Rusiji) i četiri kćeri (Jelenu, Đuliju, Magdalenu i Anu) morao se dobro mjeriti s vrlo ograničenim prihodima. Njega je u 28. godini Senat izabrao za konzula u Khaniji na otoku Kreti, jer je mjesto bilo prazno smrću prijašnjeg konzula Nikole Šumanovića. Ali na tom mjestu nije dugo ostao, samo tri godine, jer je već 1763. Senat izabrao za njegovog nasljednika Stjepana Rajčevića.⁴ Po povratku u domovinu Ivo je pisar u Solnom uredu. Godine 1793. koristeći član 9. Pravilâ iz 1779. o primanju članova u bratstvo sv. Lazara, Ivo podnosi Senatu molbu da bude primljen u bratstvo, jer je - kako kaže - već pune 23 godine u javnoj službi i smatra da je zadobio javnu blagonaklonost. Senat jednoglasno prihvaća njegovu molbu i tako Ivo postaje članom te ugledne dubrovačke bratovštine.⁵ Taj brat Ivo i njegove četiri kćeri, od kojih se samo jedna uspjela udati u poodmaklim godinama, bile su i Joakimova stalna i velika briga, pa je - kako ćemo dalje vidjeti - odredio da poslije njegove smrti koliko brat Ivo, toliko njegove kćeri imaju stalan prihod od njegove (Joakimove) uštedevine.

Iz zapisâ u spomenutim protokolima saznajemo da od 1798. Stulli putuje između Beča i Pešte i da je u novčarskom poslovanju s nekom bankom čije se ime u tim spisima još ne spominje, ali nema nikakve dvojbe da je već tada to bečka bankarska kuća J.G. Schuller & Comp.⁶ Međutim, iz više se zapisa zavedenih u

protokolu vidi da on već tada polaže novac u tu banku i da ta banka za njegov račun dio novca šalje fratrima u Dubrovnik.

Već je car Josip II. (vladao 1780-1790) bio odredio Stulliju iz Austrijske zaklade za nauke 230 fiorina na godinu,⁷ pa se iz spomenutih arhivalija vidi da bankari Schuller od 1804. do Stullijeve smrti 1817. naplaćuju u njegovu korist, a u ime vostra pensione tih 230 fiorina svake godine. Za naplaćivanje te mirovine Stulli je trebao redovito dostavljati potvrdu da je živ (fede di vita). Stullijeva mirovina dospijevala je 31. srpnja svake godine i nije se mogla naplatiti prije tog roka. Kad su jednom bankari zakasnili naplatom, trebali su upraviti pismenu molbu i naznačiti uzroke zakašnjenja. Godine 1808. bio je odbijen zahtjev bankarâ Schuller za naplatu Stullijeve mirovine jer prema najnovijoj carskoj naredbi trebali su se svi umirovljenici preseliti u države nasljednice da bi mogli uživati svoje mirovine. Međutim, Stulli se tada nalazio u Dubrovniku - koji su zaposjeli Francuzi - radeći oko izdavanja svog trećeg rječnika. Ali nakon što su Schulleri u Stullijevo ime prikazali molbu, poduzeli različite korake i požurivali predmet, uspjelo im je naplatiti njegovu zaostalu mirovinu. Godine 1814. u povodu carevog povratka u Beč bila je umirovljenicima povećana mirovina, pa je tako i Stulliju dodijeljena izvanredna pomoć za dva mjeseca. Iduće, 1815. ponovno se dva puta car sjetio umirovljenika te im je povećao mirovinu, i to je kod Stullija prvi put iznosilo 268.30 fiorina i drugi put 335.25 fiorina.

Stulli je najveći dio svojih ušteđevina bio uložio u obveznice i glavno njegovo poslovanje s bankarima Schuller bile su baš te obveznice. Nažalost nisam mogao utvrditi kada je i na koji način Stulli došao do tih obveznica, ali iz sačuvanih spisa izlazi da 1797. naplatu njihovih prihoda povjerava bankarima Schuller. Međutim, može se pretpostaviti da je obveznice imao i prije te godine. Svakako iz njegove pismene izjave od 26. travnja 1809. (Prilog I) - na kojoj je Stullijev potpis ovjerio Ivan Timoni, austrijski konzul u Dubrovniku - saznajemo da su njegovi dobročinitelji u dva puta u banku Schuller položili ukupno 3930 fiorina za bolest i lijekove ili druge troš-

kove "koje će trebati o. Joakim Stulli u svojoj starosti". Već tada (god. 1809) Stulli je bio odredio da poslije njegove smrti jednu polovicu kamata od tog pologa zauvijek uživa bolnica Male braće u Dubrovniku.⁸ Time se htio odužiti Provinciji u kojoj je i za koju je trideset godina radio do tada, a tome treba dodati još osam godina kasnijeg njegovog rada u tom samostanu, tj. do njegove smrti. Drugu polovicu kamata dodijelio je svom bratu Ivu i njegovim kćerima, kojih je - kako vidjesmo - bilo četiri. Tim svojim nećakinjama dodijelio je tu drugu polovicu kamata i poslije smrti njihovog oca Iva. Kad po toj liniji ne bude više spomenutih nasljednika, dakle poslije smrti svoga brata Iva i svih njegovih kćeri, odredio je da i ta druga polovica kamata pripadne bolnici Male braće u Dubrovniku. U toj izjavi o. Joakim nije ništa odredio što se tiče obveznica, a niti ih je uopće spomenuo, ali se pod pologom, o kojem je tu riječ, može sa sigurnošću računati da su to njegove obveznice. Svakako, kako su se stvari kasnije razvijale, obveznice su nakon Joakimove smrti bile dodijeljene dubrovačkom franjevačkom samostanu i njemu su isplaćivane njihove kamate.

Ovdje treba spomenuti da je taj samostan imao ljekarnu, koja je 1967. slavila 650. obljetnicu postojanja.⁹ Ljekarna je bila određena da služi potrebama dubrovačkih franjevaca, ali i čitavoj Provinciji, jer bi se teže bolesna i iznemogla braća dovela u samostan, tako da se njegov poseban dio i danas zove "bolnica". Iz Necrologiuma¹⁰ se vidi da je većina braće završila život u toj bolnici. Iz njega se također može saznati od koje su bolesti braća umirala, kako su neki i više godina tu nemoćni ležali, itd. O toj bolnici i o bolesnoj redovničkoj braći u njoj o. Joakim je osobitu brigu brinuo kad je u 80. godini života odredio onako - kako smo već vidjeli - o prihodima svog pologa kod bečkih bankara Schuller. Iz toga izlazi velika ljubav o. Joakima prema Provinciji, svojoj braći i sv. Franu, koji je tražio da se bolesnoj braći nastoji dati sve što je potrebno.

Početne dvije obveznice, koje su bile izdane od Gradske banke,¹¹ glasile su na ukupnih 2450 fiorina i nosile su 4% ka-

mata godišnje. U želji da još novaca uloži u obveznice uz isti kamatnjak, Stulli o toj svojoj nakani 1798. piše Schullerima. Oni mu odgovaraju da svi oni koji imaju bankovne obveznice dužni su prema carskom patentu do 10.X. prikazati ih Glavnoj blagajni i nadodati 30% u gotovu novcu da bi dobili nove obveznice koje nose 5% kamata umjesto dosadašnjih 4%. To je burno vrijeme Napoleonovih ratova, u koje je umiješana i Austrija, pa je zanimljivo da mu bankari Schuller u povodu te zamjene obveznica pišu da od banke naplaćuju za Rizničare Gospe Velike svakog polugodišta za kamate više od 6000 fiorina. Stoga im se čini da Stulli "nema nikakva izgleda da riskira kao ni oni (tj. Rizničari, op. V.I.) sve kad bi prestala postojati (andasse in fumo) Dubrovačka Republika, što ne izgleda vjerojatnim, iako se u današnjim vremenima ne može s ničim računati".

Schulleri nisu mnogo čekali, jer im nakon mjesec dana Stulli iz Pešte šalje te dvije obveznice: jednu od 2350 fiorina i drugu na 100 fiorina i u gotovu 735 fiorina. Primivši obveznice i novac Schulleri 3.VIII.1798. obavještavaju Stullija da njegove obveznice glase na Joachimo Illuts (što je u stvari anagram, jer predstavlja prezime Stulli čitano odostraga). Jedna obveznica glasila je na iznos od 3055 fiorina, a druga na 130 fiorina, ukupno 3185 fiorina. Obveznice su sada nosile 5% kamata na godinu. Od 1807. pojavljuje se još jedna obveznica na 730 fiorina, ali na ime Michele Illuts.¹² Tako je sada uloženi novac u obveznice bio povišen na ukupnih 3935 fiorina, što je pozamašna svota. Međutim, teške novčarske prilike prisilile su austrijsku vladu da 1811. snizi za obveznice kamatnjak od 5 na 2¹/₂%, pa je tako snižen na polovicu i prihod koji je Stulli primao od tih obveznica. S obzirom na to on se žali Schullerima da mu je prihod od obveznica snižen na malo fiorina, a oni mu u svom odgovoru tumače da zbog sniženog kamatnjaka i zbog velikog pada vrijednosti novca sada ne izvlači od pologa nego samo šestinu od onoga što je prije dobivao. Godine 1860. posljednja obveznica od 730 fiorina bila je izvučena, pa Schulleri traže da im se pošalje kako bi je mogli preknjižiti na obveznicu s 5% kamata.¹³

Dok je još imao samo dvije obveznice na iznos od 2450 fiorina, Stulli je htio, kad se nalazio u Pešti, da za naplaćivanje kamata ovlasti Rizničare Gospe Velike. Ali u njihovo ime Nikola Pavao Gozze mu odgovara da oni ne mogu naplaćivati kamate od pologâ koji ne glase na njihovo ime. A sve kad bi i mogli, to bi bilo na njegovu veliku štetu jer takav prihod od pologa - koji nije od njih položen ili ne glasi na njihovo ime - bio bi prema dubrovačkim zakonima oporezovan sa 20%. Radi toga ga Rizničari upućuju da se u svemu tome sporazumi sa Schullerima. Međutim, Stulli odustaje od te nakane jer vidimo da bankari Schuller i dalje naplaćuju te kamate. Godine 1808. Stulli je htio obveznice prenijeti na ime franjevacâ u Dubrovniku. Ali kako tada Schulleri ne bi mogli naplaćivati kamate bez redovite punomoći samostana, a takva punomoć i prijenos bi zahtijevali velike troškove, Schulleri ga savjetuju da obveznice i dalje ostanu glasiti na ime Gioachino Illuts. Stulli ih je poslušao pa je sve ostalo kako je do tada bilo. Iz te godine imamo još jedan, ali nepotpun podatak o Stullijevoj vezi sa Schullerima. Naime, tvrtka Pezzer & figli iz Trsta šalje Rizničarima u Dubrovnik pismo Schullerâ u kojem oni javljaju da su akreditirali novi račun Joakima Stullija. Ali kako u spisu nema spomena ni o svoti, a ni o svrsi za koju bi taj novac bio odobren, tako danas ne možemo ništa znati o čemu se tu radilo jer nema ni izvornog pisma bankara Schuller koje se tu spominje.¹⁴

Dana 18. travnja 1817. u Dubrovniku umire o. Joakim Stulli pa Schulleri izražavajući svoju bol zbog gubitka "svog starog prijatelja", pišu provincijalu o. Serafinu Guriću (1819-1823) da pokojnikovo potraživanje kod njih za kamate od obveznica na 3935 fiorina iznosi 31 fiorin i da su zamolili Miha Krticu Vlahova¹⁵ neka mu taj iznos isplati. Ujedno mu Schulleri javljaju da - ako bi i želio imati glavnica - ne bi mogli prodati obveznice i doznačiti mu novac, osim ako bi im priskrbio jamstvo spomenutog Krtice. Naime, Krtica bi im trebao jamčiti da će ih odštetiti na svaki njihov zahtjev od svih prigovora i zahtjeva koje bi im mogla postaviti vlada za te obveznice. Ujedno mu Schulleri prave približni obračun koliko bi dobio za te obveznice i dolaze do iznosa od 863 "fina" fiorina, kako ih

oni tu označuju. Dalje mu javljaju da se kod njih nalaze samo dvije obveznice, a da treća mora biti u Dubrovniku. Ali sve kad se ta treća ne bi našla, ne bi bila velika muka amortizirati je i bila bi predana nova obveznica nakon što bi istekao amortizacijski rok od jedne godine, šest mjeseci i tri dana.

Godine 1835. u samostanskoj tišini provincijal o. Vinko Jakobljević (1817-1820. i 1835-1838) prelistavajući arhivalije koje se odnose na obveznice i njihov prihod naiđe na izvornik poznate nam izjave pokojnog Stullija iz 1809. kojom izražava želju da poslije smrti brata mu Iva i njegovih kćeri prihod od pologa u cijelosti pripada franjevačkoj bolnici. Stoga o. Jakobljević šalje Schullerima prijepis te Stullijeve izjave i moli ih da ga izvijeste tko je do sada naplaćivao polovicu prihoda koja je pripadala Joakimovoj rodbini. Vidjevši Schulleri da se stvar zamrsila, obustavljaju uopće svaku dalju isplatu i zahtijevaju od dubrovačkog samostana dokaze tko je sada ovlašten da naplaćuje kamate od obveznica.¹⁶

U međuvremenu umire i posljednja Ivova kći, tako da više nema nijednog živog nasljednika koji bi imao pravo na drugu polovicu prihoda i time je ispunjen uvjet koji je postavio Stullija pa da čitav prihod od obveznica pripadne bolnici Male braće. Stoga se provincijal o. Jakobljević požuri i 4.XI.1835. javlja Schullerima svoje stanovište, koje je ovako glasilo. On kao starješina franjevačke Provincije u Dubrovniku može upravljati tom glavnicom i njezinim prihodima jer prema čvrstom načelu sve što stekne jedan redovnik stekne u korist svog samostana, pa je dosljedno tome ovaj samostan postao sada nesumnjivi vlasnik glavnice i prihoda što je posjedovao njegov član o. Joakim Stullija. Moli Schullere neka mu pomognu prodati te obveznice, a on će time raspolagati po pravdi i kako propisuju zakoni njegova reda. Ali Schulleri odgovaraju da ne mogu tako jednostavno obaviti prodaju, već moraju imati sudski dokument da samostan može raspolagati tim obveznicama. U siječnju 1836. o. Jakobljević nadopunjuje to svoje stanovište još daljim razlozima da bi dokazao pravo samostana raspolagati Stullijevim obveznicama i njihovim prihodima. Tek kad su Schulleri dobili zahtijevani do-

kument, nastavili su plaćati kamate, ali ni ovaj put nije došlo do željene prodaje jer je samostan i dalje naplaćivao njihov prihod.

Međutim, zanimljivu vijest nalazim u Badurinu izvratku iz Protokola pod 3. srpnja 1854. Te je godine Austrija bila raspisala unutrašnji državni zajam i pozivala na njegovu uplatu. Provincijal dubrovačkog samostana bio je sklon da Stullijevu ostavštinu namijeni tom zajmu. Međutim, bankari Schuller su mu rastumačili kako je za fratre bolje ako ne podignu novac i ne pretvore ga u zajam. Provincijal ih je poslušao pa su i dalje fratri primali prihod od obveznica.

Bankari Schuller za doznačivanje Stullijeva potraživanja u Dubrovnik služili su se mnogim svojim korespondentima. U početku su mu odobravali iznose na računu koji su kod njih imali Rizničari Gospe Velike. Ali od 1808. Garagnin, koji je za francuske vladavine bio generalni administrator Dubrovnika i Kotora, nije to više dopuštao. Bit će tome razlog što Garagnin nije htio da se novac privatnikâ miješa s državnim novcem ukinute Dubrovačke Republike kojim su Francuzi gospodarili po mihoj volji. Stoga se Schulleri u tu svrhu služe svojom vezom u Trstu tvrtkom Pezzer figli & Comp., čiji je član Lujo Pezzer bio posljednji dubrovački konzul u Trstu. Ako Stulliju to ne odgovara, Schulleri koji imaju razgranatu mrežu svojih korespondenata po tadašnjoj poslovnoj Evropi, nude mu mjenicu na Pariz ili na koje drugo strano mjesto. Tvrtka Pezzer je jednom doznačila novac u Dubrovnik preko nekog Vilenika (ime nedostaje).¹⁷ Od 1813. Schulleri imaju drugu vezu u Trstu za doznake Stullijeva potraživanja. To je Joachimb Hierschl. Da bi Hierschl udovoljio tim Schullerovim naložima, jednom je zaposlio tvrtku Moise Machiero e figli u Splitu. Međutim, već iduće godine te isplate za račun Schullerâ, odnosno Hierschla Stulliju u Dubrovniku obavlja Miho Krtica Vlahov. Za plaćanje Stullijeva potraživanja Schulleri su se jednom poslužili i mjenicama na treću osobu. To je bilo 1815. kad mu Schulleri šalju mjenicu na svog korespondenta Franchettija u Livornu. Tom prigodom mu pišu da se nadaju kako mu neće biti teško da se oslobodi te

mjenice dajući je naplatiti ili preko prokuratura dubrovačke katedrale ili preko nekog dubrovačkog trgovca. Iduće godine su mu također poslali mjenicu za čiju se naplatu trebao obratiti spomenutom Mihi Krtici Vlahovu. Schulleri mu tada pišu da Krtica dobro poznaje njihovu kuću i da će mu sigurno obaviti obračun uz povoljan tečaj.

Smrću o. Joakima Stullija, koja uslijedi - kako vidjesmo - 1817. prestaje isplaćivanje njegove mirovine pa su sada prihodi spali na same kamate od triju obveznica. Nažalost, za neko vrijeme koje sada slijedi - točnije od kolovoza 1816. do svibnja 1819. - nema podataka, pa ne znamo kako su tekli događaji da se naplaćivanje kamata na obveznice od Stullija, koji je u tom razdoblju umro, prebacilo na samostan Male braće, što je - kako znamo - odgovaralo Stullijevoj izjavi iz 1809. Ali je samostan nakon toga još preko 50 godina redovito naplaćivao kamate od Stullijeva pologa kod Schullerâ.

Do 1834. doznake za kamate stizale su samostanu preko Miha Krtice Vlahova. Ali te godine o. Jakobljević tuži se Schullerima da zbog duboke starosti Krtica nije u stanju voditi s točnošću svoje dopisivanje i uopće poslove.¹⁸ Stoga moli Schullere da promijene način plaćanja na polog pokojnog Stullija i istodobno im o. Jakobljević predlaže da to ubuduće čine preko C.R. Cassa Circolare u Dubrovniku. Ali Schulleri sumnjaju da će ta blagajna preuzeti tako maleni posao i upućuju o. Jakobljevića da tu stvar izravno uredi sa spomenutom blagajnom. Međutim, već od 1838. Schulleri isplaćuju novac u Beču pukovniku Franu Statzeru¹⁹ za račun grofa Sigismunda Getaldi Gondole iz Dubrovnika, od koga je samostan te iznose naplaćivao do 1840. Od iduće godine Schulleri šalju samostanu novac u bankovnim novčanicama, kako je to utanačio s njima provincijal o. Sebastian Franković (1838-1847) kad je u lipnju 1840. bio u Beču. Za neke godine (1871-73), a to su posljednje godine za koje nalazim zapise u Protokolu o prihodima iz Stullijeve ostavštine, imamo izričite dokaze da su se novci primljeni iz Beča "dal legato Stulli" u samostanskim računskim knjigama knjižili kao prihod "dell'Infermeria", dakle onako kako je to bio namijenio

otac Joakim. Badurini ispisi sežu do 1871. i ovako ih završava: "S time prestaje u Protokolima govor o Stullijevoj ostavštini na banci Schuller u Beču."

Od osobitog je značenja i treba posebno istaći da u tom više od 65 godina mirnom i može se reći ugodnom poslovanju što Stullija, što dubrovačkog samostana s bečkim bankarima Schuller, ipak je 1865. došlo do raskida te veze i kako saznajemo iz pisma od 24.IX.1865. oca Ivana Evangeliste Kuzmića, provincijala dubrovačkog samostana (1860-66) i poznatog ljekarnika, upućenog bečkom notarju dr. Fr. Rappu - završava parnicom između njih. Tada je polog kod bankara Schullera iznosio 4131.75 fiorina, što je najveći iznos koji je dosegao taj polog. Ali provincijal je ipak raspoložen riješiti spor prijateljskom nagodbom. Iduće, 1866. provincijal piše dr. Rappu da želi dignuti iz banke Schuller dvije obveznice kako ne bi pošle slabo, pa ga moli za savjet. Rapp mu ga daje i provincijal doista dobiva u ruke obje obveznice. Tada ih provincijal polaže u Državnu banku u Beču, gdje ne ostaju dugo, jer ih već 1869. provincijal opet vraća Schullerima. Razlog što je nastao taj raskid bio je u tome što se 1865. banka Schuller našla u novčanim teškoćama pa je obustavila plaćanje. Ali uskoro je te teškoće savladala i nije bilo težih posljedica.²⁰ Stoga franjevci - kako smo već vidjeli - opet vraćaju obveznice Schullerima.

Ne znamo za konačnu sudbinu obveznica,²¹ ali vidimo da su se cijelo to vrijeme ušteđevinama oca Joakima koristili i rodbina i franjevci, posebice ti posljednji za svoju bolnicu. To je i bio cilj tog neumornog radnika i dobrotvora koji je imao osjećaj dužnosti pomagati s jedne strane nezbrinutu djecu svog brata, koji je dugo bolovao i nije uspio udomiti svoje kćeri, a s druge strane iskazivao je ljubav i brigu prema svojoj franjevačkoj braći darivajući uz to stalno i obilno njihovu bolnicu.

S bečkim bankarima Schuller mnogo prije i s neuporedivo većim novčarskim poslovima nego što su bili oni Joakima Stullija, poslovala je Dubrovačka Republika. Ona je osim u mnogim gradovima Italije (Veneciji, Genovi, Napulju, Rimu i drugim)

imala velikih novčanih pologa i u Beču. Tamo je dubrovačka vlada preko svog ministarstva financija koje se nazivalo Tesorieri di Santa Maria Maggiore (Rizničari Gospe Velike) novčarske poslove obavljala s više bankarskih kuća. U početku Republika posluje s Eduardom Federicom de Wagner. Po njegovoj smrti (1778) spominje se bankarska kuća Chiner & Comp. s kojom vlada prestaje poslovati 1782. No i prije toga vlada se u Beču služi uslugama bankara Schuller i s Banco di Vienna (što je u stvari Banco civico). Osim države, koja je imala račun na ime spomenutih Rizničara i preko kojega je obavljala svoje bankarske transakcije te je to bio najglavniji i najprometniji račun s obzirom na svote koje su na njemu bile polagane, kod bankara Schuller imale su račune s većim ili manjim položajima različite dubrovačke ustanove, bratovštine i privatnici. Od tih ću navesti samo Žitni ured (Abbondanzieri della Repubblica di Ragusa), bratovštine sv. Petra i sv. Antuna i već spomenutog o. Joakima Stullija.

Nije moguće, a bilo bi preglomazno i suvišno, pratiti sve bankovne operacije u vezi s radom ove bečke bankarske kuće s dubrovačkim klijentima, ali ću ipak iz te gomile podataka navesti nekoliko transakcija koje su zanimljive za novčarsko poslovanje Dubrovačke Republike s tom bečkom bankarskom kućom.

Kad je Republika 1771. opremala Franja Ranjinu u Petrograd za uređenje rusko-dubrovačkog spora²², opskrbila ga je već u Dubrovniku obilnom svotom novca. Ali tamošnji njegov boravak od više 2¹/₂ godine zahtijevao je dalji novac, pa više puta piše vladi da ga ne ostavlja bez novaca. Jednom joj u vezi s time piše "kad se ušlo u ples ne može se izići prije nego li svirači prestanu svirati". Novac koji mu vlada šalje dovoljan mu je najviše za dva mjeseca, pa je bio prisiljen zadužiti se kod petrogradskih bankara. Pozamašna je bila svota koju je vlada isplatila za Ranjinin put i toliko dugi boravak u Rusiji jer, kako saznajemo iz dopisivanja, samo za mjesečne troškove u Petrogradu trebalo je 200 zlatnih cekina. Sav taj novac vlada mu je doznačivala preko bankara Schullera, a ovi opet preko svojih korespondenata, koji su se - kako se čini - nalazili u Am-

sterdamu. Osim u Petrogradu Schulleri su Ranjini stavili na raspolaganje novac u Rigi, Königsbergu, Danzigu (današnji Gdansk), Potsdamu, Berlinu, Dresdenu, Pragu, ali - čini se - da se koristio akreditivom samo u Rigi. Vraćajući se iz Rusije Ranjina preko Beča ide u Italiju, pa se Schullerovim akreditivima koristio i za svog boravka u Italiji, i to u gradovima Veneciji, Firenci, Bologni i Livornu, što dokazuje široku mrežu Schullerovih korespondenata. Tako je to išlo sve dok mu 1775. nije vlada poslala u Toskanu potreban novac za uređenje dugogodišnjeg spora s Rusijom. Budući da je s grofom Orlovom sudio taj spor što se novčanog dijela tiče s manjim iznosom od poslanog mu, Ranjina je preostali novac za račun vlade vratio dubrovačkom veletrgovcu u Veneciji Trajanu Laliću. Lalić je ujedno bio i korespondent Schullerovih u Veneciji, tako da je vlada gotovo sve svoje isplate koje su Schulleri obavili Ranjini u Rusiji i Italiji podmirivala doznakama Laliću u Veneciji. Vlada je bila doznačila Schullerima u Beč novac i iz Carigrada preko Antuna Gozze Lukina, odnosno Nikole Bratića, ali te su doznake mnogo kasnile i Schulleri su vladi pisali da bi više voljeli da im je novac doznačila preko Venecije.

Na savjet Ruđera Boškovića 1774. dubrovačka vlada postavlja za agenta u Parizu Frana Favija. Poštu s potrebnim ispravama za to ovaj put vlada ne šalje uobičajenim putem već s obzirom na važnost koju je podavala tom poslu šalje po posebnom dostavljaču, "vrlo sposobnom mladiću" Bartolomeju Gleđu. Vladu je tada mučio i spor s francuskom kućom d'Hercolez, čiji su članovi dugo godina trgovali u Dubrovniku, pa se novoimenovani agent trebao odmah pozabaviti tim pitanjem. Tog Gleđa vlada upućuje na Schullere i akreditira na 1000 fiorina. Schulleri su mu bili mnogo pri ruci ne samo u Beču nego su mu predali svoje pismene preporuke za sve glavne gradove kroz koje će proći iz Beča do Pariza.²³

Republika je 1791. bila poslala u Beč svećenika Antuna Obada učiti rezbarstvo, jer je htjela da u kovnici ima osigurano mjesto kalupara. Međutim, Obad je više volio baviti se drugim poslovima, među njima politikom i urarskim obrtom. Iako je

u Beču boravio više od četiri godine vrativši se u domovinu kao posljednji njezin kalupar, nije se pokazao osobito sposobnim pri izrađivanju kalupa za kovanje novca. Obad je u Beču tim povodom bio kupio za kovnicu u Dubrovniku nešto alata i čelika za svotu od 272 fiorina. Taj novac i jedan dio troškova njegovog tamošnjeg uzdržavanja dubrovačka je vlada također platila preko bankara Schullera.²⁴

Kad je iduće, 1792. u Beču preminuo car Leopold II, tamošnji dubrovački agent Sebastijan d'Ayala odmah je obavijestio dubrovačku vladu. Ta vijest je nju duboko kosnula, jer je cijejala njegove "vrlo rijetke i ljubazne vrline". S obzirom da se tom prigodom d'Ayala posebno iskazao, kao i prije toga u sličnim prigodama, te imao troškova, vlada mu dariva 100 ungara, što je tada vrijedilo 550 dubrovačkih dukata. Da bi d'Ayala mogao naplatiti taj novac, vlada se poslužila mjenicom ispostavivši je na bankare Schuller.²⁵

U srpnju 1798. pojavio se pred Dubrovnikom francuski linijski brod s jednim šambekom dolazeći iz Jakina. Vlada je odmah zaključila da ga trebaju pozdraviti dva senatora i odobrila trošak od 500 dukata za dar francuskom zapovjedniku. Komesar Commeyrar, čim se iskrcao, zahtijevao je od dubrovačke vlade zajam od jednog milijuna torneških lira. Vladi je teškom mukom uspjelo sniziti tu svotu na 460.500 francuskih franaka. Da bi došla do tolike svote, vlada je naredila Rizničarima da skupe sve bankovne spise o položajima koje u Beču ima država i sva državna Blaga djela. Rizničari su te spise trebali poslati bankarima Schuller u Beč ekspresnom barkom do Rijeke, koju će ovdje opskrbiti dvostrukom posadom.²⁶ Kako ćemo vidjeti, ni taj ni kasniji zajam generalu Molitoru iz 1806. Francuzi nisu nikad vratili Dubrovniku.

Dubrovačka je vlada austrijskom generalu Bradyju, tadašnjem zapovjedniku Boke Kotorske, dva puta posudila novac. Prvi put u ožujku 1799. svotu od 10.000 fiorina i drugi put u studenom 1800. isto toliku svotu. Oba puta su mjenice glasile na bankare G.G. Schuller & Comp. u Beču.²⁷

Kad je 1803. vlada imenovala Ivana Antuna Benvenutija za

svog agenta u Petrogradu, zabrinjavalo ju je što dugo vremena nije primala njegovu potvrdu poslanog mu akreditivnog pisma i uopće pisama koja mu je bila uputila preko Rima. Kako joj je bilo mnogo stalo da to sredi, odlučila je prijepise jednog i drugog poslati iz Dubrovnika izravno u Petrograd po Ivanu Vuletiću, kapetanu svoje milicije. Kako je bilo uobičajeno za ovakve prigode, Senat je zaključio da mu se dodijeli 70 zlatnih venecijanskih cekina za nabavu odijelâ. Osim toga će mu se odobriti, uz njegovu zakletvu, svi troškovi prehrane, odlaska i povratka. Na račun toga mu je već bilo određeno 5000 dubrovačkih dukata, a na njihovu protuvrijednost od 3846 fiorina bila mu je uručena mjenica na Schullere u Beču, iako je prvotni zaključak Senata glasio da ima ići u Petrograd preko Berlina, a da ne može proći preko Beča. O troškovima je trebao voditi točan račun i prikazati ga na svom povratku u domovinu.²⁸

Još prije nego što je u početku 19. st. došao u Dubrovnik novi ruski konzul Karlo Fonton, Republika je znala za njegovo neraspoloženje prema njoj. Odmah kod preuzimanja službe Fonton je došao u sukob s dubrovačkom vladom. Tome je bilo više razloga, a poglavito to što nije bio zadovoljan kućom u kojoj je stanovao. Republika je mnogo toga pokušala u Petrogradu, Beču i Carigradu (ovdje čak mitom) da ga se riješi, ali je sve to bilo uzaludno jer je on i dalje ostajao u Dubrovniku. Zbog toga je vlada bila prisiljena drugačije postupiti, pa Senat u listopadu 1803. zaključuje da "odmah sada" konzulu Fontonu treba darovati 1000 venecijanskih cekina za prsten s briljantima, što je tada predstavljalo vrijednost od 7040 dubrovačkih dukata. Novac je trebalo uzeti iz blagajne u koju su pritjecali nameti razrezani na nove brodove i na karate. O tom predmetu i što se o njemu zaključilo senatori vezani zakletvom nisu mogli govoriti izvan senatorske dvorane. Naprotiv su bili riješeni zakletve da o tome mogu govoriti među sobom. Naime, bilo je predmeta o kojima se raspravljalo u Senatu, a vlada ih je smatrala toliko tajnim da su senatori bili vezani zakletvom i o njima nisu smjeli ni međusobno razgovarati. Zatim je vlada pristala da konzulu Fontonu plati 600 fiorina za troškove odlaska glasnika u Beč i njegova povratka iz Beča. Među spisima nalazi se i pismo

Schullerâ od 9.VI.1804. prema kojem su po nalogu Rizničara držali na raspolaganju konzula Fontona iznos od 1000 venecijanskih cekina, o čemu su oni obavijestili i vladu i konzula Fontona. To je onih 1000 cekina iz 1803. jer je, s jedne strane, ta stvar bila vladi neugodna, pa je sporo išla i trebalo je vremena dok se sredi, a s druge strane, iako je u prošlom stoljeću imala vrlo gorkog iskustva s Rusima, ipak nije bila toliko rasipna, da će dva puta toliku svotu platiti.²⁹

Schulleri nisu bili samo dobri i točni Republičini bankari, već su svojim različitim uslugama mnogo pomogli Republici u svakovrsnim prilikama. Tako i za otpremu njezine pošte koju je upućivala u Rusiju. Republika se služila njihovim posredovanjem jer je dobro znala kakvim i kolikim vezama Schulleri raspolažu na sve strane. Zanimljivo je da ih je Republika katkad zapošljavala i kad joj je trebalo da neko njezino pismo ili omot (piego) uruči nekoj osobi i u samom Beču, iako je Republika takve pošiljke obično slala preko svojih konzula, odnosno diplomatskih predstavnika.³⁰ Tako isto je svoje ljude u Rusiji upućivala da svoja pisma za nju šalju preko bankarâ Schullerâ u Beču. Republika je na Schullere upućivala i svoje izaslanike da im oni svojim uslugama budu pri ruci za poslove koje imaju obaviti u Beču ili su samo na prolazu kroz taj grad, a inače su glavni zadatak imali obaviti u koja druga mjesta.

Tako su Schulleri 1803. bili pri pomoći tajniku Republike Bartulu Betteri kad je imao zadatak da smijeni dugogodišnjeg dubrovačkog agenta kod bečke vlade Sebastijana d'Ayala.³¹ U uputama - koje je tom prigodom vlada dala Betteri, a koje su sastavljene prema zaključku Senata od 12. listopada - nailazim na vrlo zanimljivu vijest koja se odnosi na Schullere. S obzirom da je smjenjivanjem d'Ayale dubrovačka vlada u tom času ostajala u Beču bez svog diplomatskog predstavnika, ona mu u tim uputama kaže neka u razgovoru sa Schullerima nastoji svakako saznati da li bi se primili dubrovačke agencije na bečkom dvoru. Jer, kako Bettera zna, Senat je odlučio osobi koja ga bude zastupala na tom dvoru ne dati drugu titulu osim one agenta. Vlada ga je dalje ovlastila: ako uvidi da Schulleri nisu sklo-

ni primiti tu službu, neka se obavijesti kome bi se drugome mogli sa sigurnošću i korisnošću povjeriti javni poslovi.³² Ako se uzme u obzir koju je ulogu imao Beč u to doba u evropskoj politici, iz gornjeg vidimo kakav su ugled i kakvo povjerenje uživali bankari Schuller kod dubrovačke vlade.

Senat je sumnjao da će možda pomanjkanje titule biti razlog zbog kojeg će Puthon, vlasnik bankarske kuće Schuller, ili njegov stariji sin odbiti da preuzme zastupanje Republike na bečkom dvoru, pa je u veljači 1804. pisao Betteri da im tada ponudi titulu ministra uz isti dohodak kao što ga je imao d'Ayala bilo da je u pitanju on, bilo njegov stariji sin. U početku Schulleri se nisu željeli primiti te službe, ali su koliko otac, toliko i sin, koji su nosili ime Johann Baptist,³³ rado ponudili dubrovačkoj vladi svoju pomoć, nadodajući da sin prihvaća službu s počasnom titulom privremenog otpravnika poslova (Prilog II). To vlada odmah prihvaća, pa sinu šalje dva akreditivna pisma, jedno naslovljeno na princa Colloreda, a drugo na ministra Cobenzela (Prilog III). Od tada je sin Johann Baptist de Puthon kao otpravnik poslova na bečkom dvoru obavljao poslove Republike sve do njezinog pada 1808. Senat je bio zadovoljan kako je Bettera obavio u Beču svoj zadatak i što se tiče smjenjivanja d'Ayale toliko i za imenovanje njegovog nasljednika Puthona pa ga je po povratku u Dubrovnik nadario sa 500 dukata. Dopisivanje Puthona kao Republičina otpravnika poslova puno je izvještaja o ratnim i političkim događajima tadašnjeg burnog vremena uopće u svijetu, a posebno o sukobu Napoleona s Austrijom. Od Republike osim troškova poštarine, dobre ruke prigodom Nove godine i sl. Johann Baptist naplaćuje također i svoj honorar. Naravno, sve to čini preko svoje banke Schuller.³⁴

Poznata je stalna briga dubrovačke vlade oko nabave žita, jer je domaća proizvodnja dostajala samo za nekoliko mjeseci, pa ga je morala oduvijek redovito uvoziti nešto kopnenim putem iz zaleđa, a najvećim dijelom morskim putem bilo iz talijanskih oblasti, bilo iz prostranog Levanta. Žito je Republika nabavljala i iz Austrije, poglavito u početku 19. st. Isplate za austrijsko žito išle su preko Beča, gdje je Republika imala po-

hranjen svoj novac, a ako se kod toga spominju bankari na koje su bile izdate mjenice, to su isključivo bili Schulleri.

Na kraju 1800. Senat zaključuje da Rizničari drže na raspolaganju Žitnog ureda oko 8000 fiorina, koji su već bili kod bankarâ Schullerâ u Beču. Zbog nabave žita tada se kap. Jozo Fisković Kristov nalazio u Hrvatskom primorju, pa je Senat naredio Žitnom uredu da ga ovlasti eskontirati mjenice koje će mu ured poslati. Mjenice su glasile na Schullere i kap. Fisković je trebao nastojati da ih unovči "uz najbolju korist, koju će uspjeti postići".³⁵

Kad je u početku 1802. Žitni ured bio zabavljen nabavom žita, vlada piše dubrovačkom konzulu u Carigradu Federiku Chiriku da potreban novac zatraži od konzulâ u Smirni i Solunu. Ako taj novac ne bude dovoljan, neka ispostavi mjenice na bankare Schullere u Beču. Dubrovčanin Kristofor Lupi, s boravištem u Rijeci, pri kraju spomenute, 1802. šalje u Dubrovnik žito iz Senja. Tada je Lupi po kapetanu Josipu Kavoviću od dubrovačke vlade primio osim ostalog novca i 5 mjenica u ukupnom iznosu od 15.000 fiorina koje su glasile na G.G. Schuller u Beču.³⁶

Godine 1805. Schulleri su za račun dubrovačke vlade držali na raspolaganju spomenutog Federika Chirika 15.000 pjastara, što je tada iznosilo isto toliko dubrovačkih dukata. Čini se da je Chiriku trebalo više novaca, naime 20.000 pjastara, pa Schulleri pišu dubrovačkoj vladi da će isplatiti čitavu svotu i vjeruju da će ona to odobriti.³⁷

U ožujku 1806. Senat je morao pozajmiti divizijskom generalu Molitoru svotu od 300.000 franaka, pa su za tu isplatu upotrijebljeni polozi koje je Dubrovnik imao u Beču. Mjenice su za to bile izdate na bankare Schuller. Zanimljivo je da se Senat nije htio ovom prigodom izložiti pa je naložio Rizničarima da zbog "giusti riguardi" ne mogu oni potpisati mjenice već nekâ ih izda Baldasar Trojani³⁸, čiji će potpis bankari Schuller smatrati kao da je onaj od Rizničarâ, pa će mjenice iskupiti.

Godine 1807. Senat opskrbljuje Antuna Sorgo Lukova sa 900 zlatnih venecijanskih cekina, što je tada vrijedilo 8.100 dubrovačkih dukata, pa je tu svotu Solni ured trebao dati Rizničarima. Oni su pak dali nalog Schullerima da cekinima odgovarajuću svotu drže na raspolaganju spomenutog Sorga u Parizu. Poznato je da se Sorgo u Parizu uzaludno borio da Francuzi vrate zajam koji su bili uzeli od Dubrovačke Republike.³⁹

Iz samo tih nekoliko ovdje objavljenih podataka o dugom i pozamašnom poslovanju Dubrovačke Republike s bečkim bankarima Schuller može se razabrati, s jedne strane, da je Republika u njima imala vrlo dobar oslonac u Beču, pa im je s punim povjerenjem povjeravala ne samo bankarske nego i diplomatske poslove, a s druge strane, da su bankari Schuller uživali velik ugled u tadašnjem bankarskom svijetu, pa su bili u stanju da preko svojih veza obavljaju i jače bankarske transakcije u bilo kojem dijelu Evrope. Prema tome, Joakim je Stulli za svoje novčarske poslove u Beču izabrao banku koja je u to vrijeme bila jedna od vodećih u toj struci i s kojom je poslovaao na obostrano zadovoljstvo, isto onako kao što je poslovala i Dubrovačka Republika.

PRILOG I.

Odluka Joakima Stullija od 26.IV.1809.

o raspodjeli prihoda iz poloqa kod bankarâ Schuller

I benefattori, i quali anno consegnato in Vienna al Banco del Sig.r Schuller e compagni etc. in due volte la somma di fiorini 3930 per la malattia e medicamenti, o altre spese, che occorreranno al P. Gioachino Stulli nella sua vecchiaja, intendono, che dopo la sua morte percepisca per sempre una metà del frutto l'infermeria di S. Fran.co di Ragusa per aver fatto nella Provincia i suoi coreligiosi per lo spazio di trenta anni le sue veci; e l'altra metà del detto frutto percepisca il di lui fratello Gioan M.a Stulli con tutte le sue figlie anche dopo la di lui morte, e dopo la morte del di lui fratello e delle di lui nipoti percepisca tutto l'infermeria di S. Francesco di Ragusa. In fede di che etc.

Ragusa 26 Aprile 1809

Fra Gioachino Stulli

(Iz arhiva Male braće u Dubrovniku)

PRILOG II.

Pismo G. B. de Puthona od 7.III.1804. Dubrovačkoj
Republici da se prima za privremenog otpravnika
poslova kod bečkog dvora

Ill.mi ed Ecc.mi SS.ri SS.ri Pro.ni Col.mi

Ieri soltanto o ricevuto il veneratissimo foglio con cui li SS.ri V.V. Ill.mi ed Ecc.mi mi àno onorato in data di 4 febbraio, ed il poco tempo nel quale sono obbligato di rispondere non è sufficiente per rimettermi dalla sorpresa che deve necessariamente produrre l'inaspettato onore con cui mi distinsero nominandomi Loro Ministro presso questa Cesarea Corte.

[Ispušteno]

Nell'atto stesso che apprezo quanto devo un sì glorioso pegno della generosa benignità dell'Eccelso Senato verso di me, ne provo il più vivo dolore di dover rinunciare ai vantaggi coi quali V.S. Ill.me ed Ecc.me àno voluto graziarmi, poiche la mia situazione non mi permette di profittare.

[Ispušteno]

Mi sia permesso però di aggiungere a queste mie scuse una offerta che deve provare li SS.e V. V. Ill.me ed Ecc.me quanto sia sincero il mio desiderio di anoverarmi nel numero de'Loro buoni Servitori, ed è di servirli in qualità d'Incariato d'affari interimale fin tanto che abbiano trovato una persona degna di rappresentarli come Ministro.

Ardisco egualmente formare un'altro desiderio che Le SS.e V. V. Ill.me ed Ecc.me si compacciano accettare li miei serviggj gratuitamente, giachè la sola ricompensa alla quale saliscono i voti miei è quella di meritare la Loro approvazione.

O l'onore di rimandare le credenziali trasmesse per

sua Maestà Imperiale, il Sig.r Principe di Colloredo e per il Conte di Cobenzel, in vece delle quali dipenderà da Le SS.e V. V. Ill.me ed Ecc.me di mandarmi delle altre che mi costituiscono come Incaricato d'affari presso il Sig.r Principe di Colloredo ed il Sig.r Conte di Cobenzel.

Rimando il tutto per Staffetta e barca espressa affm che Le SS.e V. V. Ill.me ed Ecc.me siano in istato di prendere le Loro misure senza perdita di tempo.

Quantunque dopo rimandate le Credeniali non mi sia più lecito di agire ufficialmente prego Le SS.e V. V. Ill.me ed Ecc.me di restare persuaso che farò il possibile per trovare i mezzi onde fare svanire le speranze del Sig.r Devoulx.

Aspetto con piena resignazione quello che le SS.re V. V. Ill.me ed Ecc.me vorranno decidere in risposta alla presente, con pieno ossequio e somma reვენazione o l'onore di rassegnarmi

delle SS. V. V. Ill.me ed Ecc.me

Vienna 7. Marzo 1804.

Um.mo devot.mo ed obb.mo Servitore

G. B. de Puthon

(ASM 19. st. 6.588 f 3 u Historijskom arhivu u Dubrovniku)

PRILOG III.

Zaključak Senata od 28.III.1804. da se G. B. de Puthonu, privremenom otpravniku poslova, pošalju zatraženi kredencijali

La prima parte è di accomettere all'Ecc.mo Min. Cons., che spedisca le credenziali per il Sig. Principe Colloredo e per il Sig.r Co. di Cobenzel a nome del Sig.r Gio. Batta. de Puthon Incaricato d'affari interinale della nostra Repub.a e che risponda al Sig.r Puthon ed al Sig.r Gio: Giorgio Schuller in forma consultata _____ 25 q 2

(Cons. rog. 210-1804 f 29 - 28.III.1804. u HAD)

B i l j e š k e

- 1 Radi skupljanja građe o Stullijevim putovanjima pogledati valja M.I. Brlek, "Pogled na pomorsku terminologiju Joakima Stullija, dubrovačkog leksikografa, u povodu 250-obljetnice rođenja", Naše more, br. 1-2/1980, 58. O pomoći koju je Stulli primao iz Beča govor je tokom rasprave, a u Dubrovniku mu je 1808. maršal Marmont u vezi s trećim njegovim rječnikom dodijelio osim jednokratnog dara od 100 dubrovačkih dukata još i pomoć od 300 dubrovačkih dukata godišnje (V.Ivančević, "Prilozi tiskanju zadnjeg Stullijevog rječnika", Dubrovnik, br. 4/1956, 65-66).
- 2 Zahvalan sam o. Ivanu Miju Brleku što me je upozorio na arhivalije i dao više podataka o obitelji Stulli. Također sam zahvalan o. Mariju Šikiću, starješini samostana i bibliotekaru, koji mi je najpripravnije te arhivalije stavio na raspolaganje.
- 3 Dživo Dominik u oporuci od 9.III.1804. spominje jedan karat u brodu kojim zapovijeda kap. Vinčenco Crivellini, a otprije je imao udjelâ i u druga dva broda (Pom. 56-9/2, 186v i 196; 56-9/2, 44v; 56-9/17, 25, u Historijskom arhivu u Dubrovniku, dalje HAD). On je također brinuo brigu za brata Iva i njegove neudate kćeri te u spomenutoj oporuci određuje: "... Il frutto annuo, che si percepirà dal detto mio Capitale lascio alle quattro mie Nipoti figlie del mio fratello Giovanni Stulli aquis portionibus in ajuto del loro mantenimento..." Glavnica koju Dživo spominje sastojala se od 2000 dubrovačkih dukata koji su se nalazili u rukama don Ivana Mitrovića (Test.not. 10/89, 152v-154v u HAD).
- 4 Cons. rog. 3/173, 52 u HAD. V.Ivančević, "Diplomatsko-konzularna predstavnštva Dubrovačke Republike u XVIII. i XIX. stoljeću", Pomorski zbornik, knj. 3, Zadar 1965, 854.

- 5 Cons. rog. 3/200, 9lv, Statut Lazarina 21-1/15, 54v i 94v u HAD. Zanimljivo je što o tom izboru Dživo Dominik iz Dubrovnika piše 16.IV.1793. bratu Joakimu u Beč: "Ivo con tutti li ministri degli Offizj pubblici è stato astretto a portar la toga, e come ministro di anni di servitù in virtù delle Parti Pubbliche è stato dichiarato col Sig.r Calich e Sig.r Matkovich Cittadino della Confraternità di S. Lazzaro; ma il salario di un perpero, e quattro figlie già nubili senza sposi, e senza doti, e tutt'i generi di cose necessarie ogni giorno più care da non poter più vivere." (Arhiv Male braće u Dubrovniku, dalje AMB).
- 6 Tvrtka je u punom obliku na njemačkom jeziku glasila Johann Georg Schuller. Međutim, bankari Schuller svoja su pisma pisana na talijanskom (i upućivana Republici, Stulliju i drugima u Dubrovniku) potpisivali G.G. Schuller & Comp., što treba čitati Giovanni Giorgio Schuller. Tako ih je i dubrovačka vlada oslovljavala u svojim pismima. Tvrtka se bavila - osim bankarskim poslovima - trgovinom naveliko, posebno vunom. Glasovita je bila zbog svoje solidnosti i vrlo razgranatih bankarskih veza. Sin njezinog upravitelja (istog imena kao i otac Johann Baptist de Puthon) bio je od 1804. otpravnik poslova Dubrovačke Republike na bečkom dvoru.
- 7 I.M. Brlek, "Joakim Stulli (1730-1817), dubrovački leksikograf", Anali JAZU, sv. XVIII, Zagreb 1980.
- 8 AMB.
- 9 Tom prigodom izdana je Spomenica 650-godišnjice ljekarne Male braće u Dubrovniku, Zagreb 1968.
- 10 P.B. Rode, "Necrologium Fratrum Minorum de Oservantia Provinciae S. Francesci Ragusii", Analecta Franciscana, tom. VI, Ad Claras Aquae 1914, 395-600.
- 11 U pismu koje Nikola Pavao Gozze u ime Rizničara Gospe Velike 22.V.1797. piše Stulliju u Peštu za tu bečku banku upotrebljava naziv Banco di Vienna, dok je Bankari Schul-

- ler u svom pismu od 22.VI.1798. nazivaju njezinim pravim (i punim) imenom Banco Civico.
- 12 Nailazim na još jedan primjer gdje se iz nužnog opreza predlaže da se polozi prenesu na izmišljena imena. Zbog toga što su dubrovački polozi glasili na pozamašne svote i što je postojao propis Ministarstva financija da se bez njegovog odobrenja ne mogu preinačiti imena na koja su glasile obveznice, Schulleri 1806. predlažu Republici da se njezine obveznice postupno preknjiže na izmišljena imena i podijele na iznose koji neće biti tako veliki (ASM 18. st. 588/2, 14 - 16.IV.1804. u HAD).
- 13 Prve dvije obveznice nalazile su se kod Schullera u Beču. Međutim, kad je ova treća obveznica izvučena, Schulleri je svojim pismom od 25.V.1860. traže od samostana u Dubrovniku. Ali tu obveznicu franjevci nisu mogli naći u svojim ladicama, pa je njihov provincijal pismom od 9.VI. 1860. molio Schullere da oni - ako je to moguće - izvade drugu obveznicu ovjerovivši je svime što zakon propisuje. Ako im to nije moguće, onda ih moli da mu naznače što će poduzeti da bi ponovno došli do te obveznice. Ne nailazim na dalje podatke o razvoju ove stvari jer spomenutim pismom provincijala završavaju te arhivalije.
- 14 Acta gallica, Protocollo 1808, 51-III-9 od 21.III.1808. u HAD.
- 15 O Mihi Krtici Vlahovu navest ću nekoliko podataka, jer ćemo ga opet sretati u vezi s isplatama za Joakima Stullija. Taj Krtica je ugledni dubrovački veletrgovac i brodivlasnik koji uživa povjerenje vlade pa ga ona u onim mutnim Napoleonovim vremenima 1797, poslije ukidanja Mletačke Republike, šalje u Beč u jednom od važnih i tajnih zadataka. Tada je Republici bilo osobito stalo da s Austrijom ima dobre odnose. Međutim, razne okolnosti prijetile su da te odnose pomute, među njima i neka pisma koja su austrijski oficiri uhvatili u Dalmaciji, a bila su upućena od nekog venecijanskog jakobinca nekom dubrovačkom. Vlada je Krticu poslala u Beč k svom otpravniku po-

slova Sebastijanu d'Ayali da bi ih d'Ayala preuzeo od bečkog dvora i poslao ih po Krtici u Dubrovnik, ali d'Ayala u tome nije uspio. Zanimljivo je da je vlada bila naredila Krtici, misleći da će pri povratku u Dubrovnik sobom nositi ta pisma, kako ne smije putovati brodom nego samo kad je lijepo vrijeme. To iz bojazni da se brodu ne bi štogod desilo po ružnom vremenu i tako važna za nju pisma otišla izgubljena. Bojazan je bila opravdana jer se radilo o mjesecu studenom, lošem za putovanje morem. Dalje, nije smio uzeti nikakvo privatno pismo, a ni govoriti s kime o sadašnjem svom zadatku (Ponente 132 f 152 i 154 u HAD). Dvije godine kasnije, dakle 1799, Krtica - koji ima udjela u Dubrovačkom osiguravajućem društvu - spominje se u vezi s nekom parnicom sa Savinom Drđijem Mihovim (Pom. 56-16/2 f 35 u HAD). On te godine šalje brod s teretom kukuruza iz Dubrovnika za prodaju u Livorno ili Lisabon (V. Ivančević, "Luka Livorno i dubrovački brodovi", Dubrovnik, 1968, 68-69). Godine 1804. dubrovačka je vlada uznemirena jer je Krtica dobivao ponude iz Londona da postane engleski konzul u Dubrovniku. Zanimljive podatke o tome iznio je J. Vlahović (Pokušaj osnivanja britanskog konzulata u Dubrovniku za vrijeme Republike, Naše more, br. 2/1958, 114-115). Te godine Krtica sklapa s protom Lukom Jugovićem ugovor o gradnji broda na gruškome brodogradilištu (Div for 233 f 85v u HAD). Imao je udjela u nekoliko dubrovačkih brodova (Pom. 56-9/12 f 95v; 56-9/13 f 36v u HAD). Krtica je sastavio kazalo knjiga znamenitog dubrovačkog liječnika Paganija pa ga je za to 1805. Senat nagradio sa 10 dukata (Cons. rog. 210/1805 f 96). Godine 1811. kad su Francuzi u Dubrovniku osnovali Trgovačku komoru među njezinim članovima imenovali su i Miha Krticu.

- 16 Iz nepotpunih arhivalija ne može se točno utvrditi kakvo je bilo pravo stanje. Ali bi se moglo pretpostaviti da su cijelo to vrijeme samostanu bili isplaćivani svi kamati, a da je dio koji je pripadao Ivovim nasljednicima (jer je Ivo umro 1817, dakle iste godine kad i Joakim) o.

- Jakobljević 1836. - kako to izlazi iz jedne namirnice - uredio s Nikolom Lizzom, mužem Magdalene - jedine udate Ivove kćeri - koja je posljednja umrla (Quietanza od 2.V.1836. u AMB).
- 17 Budući da nije označeno ime, ne znamo o kojem je Vileniku ovdje riječ. Iz roda Vilenika bilo je dubrovačkih pomorskih kapetana koji su imali udjela u više dubrovačkih brodova, a posebice je mnogo Vilenika bilo zaposleno u gruškome brodogradilištu.
- 18 Među arhivalijama nalazim dva pisma (14.II. i 12.IV) koja 1834. bankari Schuller upućuju Krtici u Dubrovnik, tu mačeći mu da njihove doznake od 38 fiorina predstavljaju kamate na pologe Joakima Stullija, što opravdava provincijalovu tužbu na Krtičino poslovanje.
- 19 U pismu od 5.I.1835. bankari Schuller navode njegovu adresu: Francesco Statzer, Collonello nell'I.R. Corpo del Genio abitante a Vienna, Benngasse No. 154.
- 20 C. Wurzbach, Biographisches Lexikon des Kaiserthums Oesterreich, Wien 1876, str. 166.
- 21 Poduzeti koraci kod bečkih Oesterreichisches Staatsarchiv, Oesterreichische Nationalbank i Oesterreichische Nationalbibliothek da bi se dobilo kakvih detaljnijih podataka, ostali su nažalost bezuspješni, jer se - prema njihovim obavještenjima - nikakve arhivalije bankara Schuller nisu mogle tamo pronaći.
- 22 V. Ivančević, "O dubrovačkom diplomatu Franu Ranjini (1713-91)", Historijski zbornik, sv. XXV-XXVI, Zagreb 1972-1973, 203-228; isti, "Dubrovački brodovi za prvog rusko-turskog rata (1768-1774)", Pomorski zbornik, sv. II, Zagreb 1962, 1725-1732; isti, "Luka Livorno i dubrovački brodovi (1760-1808)", Dubrovnik 1968; isti, "Pelješčani i njihovi brodovi za rusko-turskog rata (1768-1774)", Pelješki zbornik, Zagreb 1976, 425-429; isti, "Dubrovački 'ugovor s Rusima' u Livornu iz g. 1775.", Naše more, br. 6/1974, 224-225.

- 23 ASM 18. st. 3196, 110; Ponente 101 f 50, 53, 54 u HAD.
- 24 Antun Obad (1766-1844) je bio čovjek nastrane prirode, pravi "oridiño", kako Dubrovčani nazivaju takve ljude. Vidi o njemu: I. Stojanović, "Najnovija povjest Dubrovnika", u Engel-Stojanović, Povjest Dubrovačke Republike, Dubrovnik 1922, II. izdanje, str. 457; V. Ivančević, "Antun Obad, posljednji kalupar dubrovačke kovnice", Numizmatičke vijesti, Zagreb, br. 11/1958, 10-12; isti, "Čudljivi kalupar Antun Obad", Dubrovnik, br. 3/1973, 116-120.
- 25 Cons. roq. 199 f 58v; Ponente 527 f 118; ASM 18. st. 3069, 72 u HAD.
- 26 Cons. roq. f 87v u HAD.
- 27 Cons. roq. 205 f 188 i 207, 150v u HAD. Na neke signature iz Historijskog arhiva u Dubrovniku u vezi sa Schullerima upozorio me je dr Josip Luetić na čemu mu i ovdje mnogo zahvaljujem.
- 28 Cons. roq. 210/1803 f 84v u HAD.
- 29 ASM 19. st. 589/2 f 18. I. Mitić, "Predstavnicí stranih država u Dubrovniku za vrijeme Republike", Pomorski zbornik, knj. 4, Zadar 1966, 393. ASM 19. st. 24-661/1803, 6. V. Vinaver, Dubrovnik i Turska u XVIII veku, Beograd 1960, 160. Cons. roq. 210/1803 f 80 u HAD. Isto, f 92v. ASM 19. st. 23-651 f 5, V. Foretić, Povijest Dubrovnika do 1808, knj. II, Zagreb 1980, str. 435.
- 30 Schulleri u početku 19. st. pišu Rizničarima da pošta, koju šalju preko Napulja, kasni i mjesec dana. Stoga neka je šalju preko Rijeke jer je tako dobiju kroz 15 dana. (Miscellanea saec. XIX/6 Izvodi iz raznih knjiga.)
- 31 ASM 19. st. 651 i 653. Zanimljivo je da je vlada Betteru u uobičajenim uputama - koje mu je tim povodom dala - izričito ovlastila kako bi mu u Beču pri ovom važnom zadatku podigla ugled da se može poslužiti kočijom svaki put kad smatra potrebnim. (ASM 19. st. 589/2 f 169.) Inače,

- kako znamo, vlada nije bila široke ruke kad su bili u pitanju troškovi i stalno je svakome preporučavala najveću štednju.
- 32 Cons. rog. 210/1803 f 95v; ASM 19. st. 589/2 f 169 u HAD.
- 33 Iz vladinog dopisivanja Schullerima i Senatovih zaključaka izlazi da je riječ o "di esso vostro sign. Figliolo" i "o per lui o per il suo Figlio Maggiore" koji je nosio isto ime kao otac Johann Baptist. (ASM 19. st. 589/3-1804 f 41 i f 42; Cons. rog. 210/1804 f 10; ASM 19. st. 588/1 f 26; 588/2 f 9 sve u HAD. J.B. Freiherr von Puthon (otac) bio je vrlo ugledna osoba u novčarsko-gospodarskom životu tadašnjeg Beča zbog solidnosti svoje banke, čiji je bio ravnatelj. On je također neko vrijeme bio ravnatelj Privilegirane narodne banke, a imao je novčanog udjela i obavljao različite službe u mnogim veletrgovačkim poduzećima, osobito onima tekstilne struke. Za trgovanje vunom, koja je bila jedan od glavnih predmeta njegove kuće, imali su u Beču posebni ured i podružnicu. Ali 1865. kuća zapada u novčane teškoće i obustavlja plaćanje. No to nije imalo nekih većih posljedica jer se brzo oporavila (Oesterreichische Nationalenzyklopedie 1836. i Wurzbach, n. dj. u bilješci /20/).
- 34 ASM 19. st. 588/1 f 26; 588/2 f 9 u HAD. Puthonov honorar iznosio je 500 cekina "ungari" godišnje (ASM 19. st. 589/3 f 151 u HAD).
- 35 Cons. rog. 207 f 150v. Kap. Jozo Fisković i u ožujku iduće, godine 1801. u Hrvatskom je primorju i nabavlja žito za Dubrovnik (ASM 19. st. 619 f 9 u HAD. V. Ivančević, "O pelješkim pomorcima iz rođa Fiskovića u 18. i u početku 19. stoljeća", Anali JAZU, sv. XV-XVI, Dubrovnik 1978, 289).
- 36 Levante 27.1/110 f 150; ASM 19. st. 619 f 3 u HAD.
- 37 Miscellanea saec. XIX. u HAD.
- 38 Vidjeti V. Ivančević, "Baldasar Trojani, dubrovački veletrgovac na razmeđu 18. i 19. st.", Naše more, br. 1/1971, 25-26.
- 39 Cons. rog. 210/1807 f 46v. u HAD.

S a ž e t a k

U drugoj polovici 18. i prvoj polovici 19. stoljeća u Beču je postojala tvrtka Johann Georg Schuller & Comp., s kojom su Dubrovačka Republika, neke njene ustanove, crkve, bratovštine i privatnici često obavljali bankarske poslove. Od tih su poslova osobito bili zamašni oni koji su se obavljali za račun Dubrovačke Republike.

Pisac je svoj rad podijelio u dva dijela. U prvom dijelu iznosi novčarsko poslovanje koje je s tom bankarskom kućom obavljao otac Joakim Stulli. On je u njoj osim položenog novca imao također obveznice koje su mu donosile kamate. Pisac iznosi kako je ponajprije Stulli raspolagao tim novcem i kako je poslije njegove smrti raspolagao franjevački samostan u Dubrovniku kojemu je Stulli bio oporučno ostavio taj novac da ga upotrijebi za samostansku bolnicu.

U drugom dijelu svog rada pisac je skupio od mnogobrojnih novčarskih transakcija samo neke koje su s tom bankarskom kućom obavljali u prvom redu Tesorieri di Santa Maria Maggiore, a koji su zapravo bili Ministarstvo financija Republike. Iz iznesenih primjera vidi se da su ti poslovi bili raznovrsni i dosta zamašni. Za francuske okupacije Dubrovnika (1806-1813) gotovo su posvema bili iscrpljeni svi novčani polozi koje su Dubrovčani imali u Beču.